

РЕЗУЛТАТИ СПРОВЕДЕНЕ ИМУНИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ У ПЕРИОДУ 2011–2015. ГОДИНЕ

Законом о заштити становништва од заразних болести (Сл. гласник РС, 125/04, 36/15) дефинисана је обавезна имунизација против одређених заразних болести а Правилником о имунизацији и начину заштите лековима (Сл. гласник РС, 11/06, 25/13, 63/13, 99/13, 118/13, 65/14, 32/15) услови, начин на који се врши вакцинација, врсте вакцина којима се вакцинација спроводи, начин вођења евиденције о извршеној имунизацији, као и начин и динамика извештавања о спроведеној имунизацији.

Ефективност вакцинације мери се праћењем обухвата вакцинацијом и кретања инциденције тог обољења, упоређивањем ризика оболевања вакцинисаних и невакцинисаних особа, израчунавањем стопа инциденције обољења за невакцинисане и вакцинисане, сагледавањем учесталости и тежине клиничке слике код вакцинисаних у односу на невакцинисане особе.

Циљ спровођења систематске обавезне имунизације у Србији је да се достигне и одржи 95% и виши обухват програмом обавезне имунизације на нивоу целокупне популације деце коју према Календару треба вакцинисати ради спречавања оболевања, могућих компликација које захтевају болничко лечење (од којих неке остављају трајна оштећења) и смртних исхода од болести превентабилних вакцинама.

Планиране имунизације у Републици Србији против дифтерије, тетануса, великог кашља спроведене су у 2015. години са обухватом 95%, а против дечије парализе са обухватом од 95,8%. Ревакцинација деце у другој години живота против дифтерије, тетануса и великог кашља (88,7%) и дечије парализе (88,2%), ревакцинације предшколске деце ДТ (92,8%) и ОПВ (92,5%) и школске деце дТ (81,7%) и ОПВ (67,4%), обављене су према извештајима са обухватом који је нижи од оног постигнутог у 2014. години (табеле 1 и 2) и највећим делом је последица дисконтинуираног снабдевања вакцинама (ОПВ).

Током 2015. године према Правилнику о имунизацији и начину заштите лековима поред примовакцинације ММР вакцином у другој години живота, обављена је ревакцинација деце пре уписа у први разред (до навршених седам година). Обухват ММР вакцинацијом је износио 84,0%, а ревакцинацијом 87,5%. Нижи обухват је пре свега последица дисконтинуираног снабдевања овом врстом вакцине током прошле године и њеном недоступношћу посебно у периоду када се врши ревакцинација деце пред полазак у школу, као и одбијања имунизације од стране родитеља због све присутнијег ширења антивакциналних порука.

Вакцинацију хепатитис Б вакцином пратили су проблеми у реализацији годишњих планова потреба и дисконтинуитет у снабдевању посебно у првим годинама од увођења у складу са Правилником (уведена је 2002. године). Ово је за последицу имало бројне тешкоће у спровођењу вакцинације планираних годишта. У 2015. години забележен је обухват са три дозе од 91,5% код одојчади, а свега 72,7% код деце у 12. години живота, што је ниже од вредности обухвата постигнутог у 2014. години.

Током 2006. године, у складу са Правилником уведена је вакцинација против обољења која изазива Хемофилус инфлуенце тип б. У 2015. години обухват вакцинацијом против ових обољења у првој години живота износио је 91,5%, а ревакцинацијом у другој години 72,7%.

Од 64.450 новорођенчади у 2015. години, вакцинацијом против туберкулозе (BCG вакцином) било је обухваћено 98,3%.

Резултати спроведених вакцинација у 2015. години на територији Србије по врстама вакцина приказани су у табели 1. а у односу на 20143. годину у табели 2.

Табела 1. РЕЗУЛТАТИ СПРОВЕДЕНИХ ИМУНИЗАЦИЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2015. ГОДИНИ

Спроведена имунизација	РЕПУБЛИКА СРБИЈА			ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА			ВОЈВОДИНА		
	Број планираних	Број имунизованих	%	Број планираних	Број имунизованих	%	Број планираних	Број имунизованих	%
ДТP 3 вакцинација	66632	63268	95.0	49407	46721	94.6	17225	16547	96.1
ДТP ревакцинација 1.	65192	57814	88.7	48218	42000	87.1	16974	15814	93.2
ДТ ревакцинација 2.	66026	61298	92.8	48211	44416	92.1	17815	16882	94.8
dT ревакцинација 3.	69113	56477	81.7	50594	40755	80.6	18519	15722	84.9
ОРV 3 вакцинација	66723	63321	94.9	49485	46800	94.6	17238	16521	95.8
ОРV ревакцинација 1.	65081	54561	83.8	48120	39598	82.3	16961	14963	88.2
ОРV ревакцинација 2.	65967	59892	90.8	48172	43431	90.2	17795	16461	92.5
ОРV ревакцинација 3.	69287	46834	67.6	50815	34392	67.7	18472	12442	67.4
MMR вакцинација	67557	56733	84.0	48771	39797	81.6	18786	16936	90.2
MMR ревакцинација 7. г	68341	59781	87.5	48903	43511	89.0	19438	16270	83.7
НВ вакцинација 1.г.	68406	62574	91.5	51152	46296	90.5	17254	16278	94.3
НВ вакцинација 12.г.	68561	49840	72.7	45428	33746	74.3	23133	16094	69.6
Hib вакцинација	66826	62896	94.1	49611	46380	93.5	17215	16489	95.8

Табела 2. РЕЗУЛТАТИ СПРОВЕДЕНИХ ИМУНИЗАЦИЈА (%) У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2014. И 2015. ГОДИНИ

Спроведена имунизација	РЕПУБЛИКА СРБИЈА		ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА		ВОЈВОДИНА	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
DTP 3 вакцинација	95	95	94.5	94.6	96.4	96.1
DTP ревакцинација 1.	90.3	88.7	88.3	87.1	95.6	93.2
DT ревакцинација 2.	95.2	92.8	94.5	92.1	97.2	94.8
dT ревакцинација 3.	92.4	81.7	90.5	80.6	97.1	84.9
OPV 3 вакцинација	95.1	94.9	94.6	94.6	96.4	95.8
OPV ревакцинација 1.	90.6	83.8	88.7	82.3	95.7	88.2
OPV ревакцинација 2.	95.3	90.8	94.7	90.2	97	92.5
OPV ревакцинација 3.	91.2	67.6	88.9	67.7	97.1	67.4
MMR вакцинација	85.8	84	85.7	81.6	86.1	90.2
MMR ревакцинација 7. г.	89.2	87.5	89.2	89	89.2	83.7
НВ вакцинација 1. г.	93.9	91.5	93.1	90.5	96.2	94.3
НВ вакцинација 12. г.	79.1	72.7	73.6	74.3	90	96.6
Hib вакцинација	95.2	94.1	94.8	93.5	96.3	95.8

У табелама које се налазе у прилогу приказани су резултати обухвата вакцинацијом за период 2011–2015. године. Запажа се да је за већину вакцина није достигнута циљна вредност обухвата од 95% на националном нивоу. Ова одступања су пре свега последица прекида у снабдевању вакцинама током 2012. године и нередовног снабдевања (неправовремене доступности) вакцинама током 2013, 2014. и 2015. године, али и нарастањем антивакциналних активности и последичног одбијања имунизације од стране родитеља.

Захваљујући координацији ИЈЗ Србије и мреже И/ЗЈЗ у ове три године спроведене су бројне окружне и међуокружне прерасподеле вакцина, организоване додатне имунизационе активности и постигнути резултати који се у таквим условима могу сматрати задовољавајућим. Потешкоће и проблеми који су пратили спровођење програма имунизације у наведеном периоду детаљније су сагледани и разрађени у предлогу мера за њихово превазилажење.

Анализа обухвата одређеним вакцинама на нивоу округа, односно општина, како званичних, тако и процењених указује да значајан број обвезника према Програму обавезних имунизација остаје невакцинисан и тај број показује тренд пораста у односу на претходну годину када су скоро све вакцине у питању. Разлика у броју између живорођене и планиране деце и даље је значајна, а и одржава се или повећава (за неке вакцине) број општина са обухватом који је испод циљне вредности од 95%, па и испод 90%. Значајан разлог за регистровање приказаних обухвата вакцинисаних и ревакцинисаних лица у посматраном периоду лежи у чињеници да је дошло до неправовремене и непотпуне доступности свих вакцина за планирану популацију, па су приоритет имала деца у примовакцинацији. Ако се овоме дода и категорија високо ризичних популација које остају ван система имунизације, јасно је да постоји критична маса невакцинисаних која нарушава колективни имунитет популације, чиме се доводи у питање достизање статуса елиминације морбила у Републици и што може да угрози одрживост статуса „земље без полиомијелитиса”.

ПРИЛОГ

Табела број 1. Обухват имунизацијом против туберкулозе на територији Републике Србије у периоду 2011–2015. године

Година	Број живорођених	Број вакцинисаних	%
2011	65290	64403	98,6
2012	66478	65096	97,9
2013	65021	63372	97,5
2014	65840	64257	97,6
2015	64450	63343	98,3

Табела број 2. Обухват имунизацијом против дечије парализе на територији Републике Србије у периоду 2011–2015. године

Година	Вакцинација			Ревакцинација								
				2. година			7. година			14. година		
	Бр. план.	Бр. вакц.	%	Бр. план.	Бр. ревакц.	%	Бр. план.	Бр. ревакц.	%	Бр. план.	Бр. ревакц.	%
2011	65848	64236	97.6	67668	64893	95.9	71354	69975	98.1	75753	73167	96.6
2012	64795	60744	93.7	65907	60740	92.2	69421	66861	96.3	71010	59232	83.4
2013	64662	62989	97.4	64894	60282	92.9	68371	65653	96.0	74556	71095	95.4
2014	64275	61099	95.1	65663	59459	90.6	66211	63096	95.3	63625	58053	91.2
2015	66723	63321	94.9	65081	54561	83,8	65967	59892	90,8	69287	46834	67,6

Табела број 3. Обухват имунизацијом против дифтерије, тетануса и пертусиса на територији Републике Србије у периоду 2011–2015. године

Година	Вакцинација			Ревакцинација 2. година			Ревакцинација 7. година (ДТ)			Ревакцинација 14. година (дТ)		
	Број план.	Број вакц.	%	Број план.	Број ревакц.	%	Број план.	Број ревакц.	%	Број план.	Број ревакц.	%
2011	65834	64211	97.5	67541	64750	95.9	71680	70512	98.4	76006	73530	96.7
2012	64798	62121	95.9	65901	61350	93.1	69469	67343	96.9	71204	61711	86.7
2013	64307	62325	96.9	64913	60407	93.1	68377	65699	96.1	72858	69523	95.4
2014	63830	60655	95.0	65601	59211	90.3	66169	63010	95.2	63725	58886	92.4
2015	66632	63268	95.0	65192	57814	88.7	66026	61298	92.8	69113	56477	81.7

Табела број 4. Обухват имунизацијом против морбила, мумпса и рубеле на територији Републике Србије у периоду 2011–2015. године

Година	Вакцинација ММР			Ревакцинација ММР у 7. години		
	Број план.	Број вакц.	%	Број план.	Број ревакц.	%
2011	67412	65065	96.5	71798	70369	98.0
2012	65524	59233	90.4	68768	64809	94.2
2013	64944	60131	92.6	68908	57965	84.1
2014	67085	57545	85.8	69441	61960	89.2
2015	67557	5733	84.0	68341	59781	87.5

Табела број 5. Обухват имунизацијом против хепатитиса Б на територији Републике Србије у периоду 2011–2015. године

Година	Хеп. Б вакцинација у првој години			Хеп. Б вакцинација у 12. години		
	Бр. план.	Бр. вакц.	%	Бр. план.	Бр. Вакц.	%
2011	66576	64207	96.4	80333	69977	87.1
2012	68659	63924	93.1	70694	58439	82.7
2013	65398	61106	93.4	70462	52328	74.3
2014	64113	60225	93.9	69377	54202	78.1
2015	68406	62574	91.5	68561	49840	72.7

Табела број 6. Обухват имунизацијом против обољења изазваних *Haemofilusom influenza* на територији Републике Србије у периоду 2011–2015. године

Година	Хиб вакцинација		
	Бр. план.	Бр. вакц.	%
2011	65709	63391	96.5
2012	64809	59185	91.3
2013	65001	61586	94.7
2014	64460	61363	95.2
2015	66826	62869	94.1